

Koulujen erilaiset käytännöt maahanmuuttotasaisten oppilaiden koulupolulla - KIEPPI-toimenpideohjelman loppuraportti

6.1 Opetukseen on saatavilla erilaisia rahoituksia ja resursseja

Keskeisiä tuloksia

- Rahoitusjärjestelmä mahdollistaa eri opetusmuotojen, kuten valmistavan opetuksen toteuttamisen. Erilaisten rahoitusten monimutkaisuus ja hallinnollinen kuormittavuus vaikeuttaa kuitenkin niiden hakemista ja tarkoituksenmukaista kohdentamista.
- Eri rahoitustarpeet painottuvat eri tavoin: valmistavassa opetuksessa korostuvat oppimisen tuen ja henkilöstön resurssit, oman äidinkielen opetuksessa opetuksen rahoituksen tarkoituksenmukainen kohdentuminen sekä S2-opetuksessa opetuksen saatavuuden ja sen laadun turvaaminen oppilasmäärästä huolimatta.
- Yhdenvertaisen ja laadukkaan opetuksen turvaamiseksi tarvitaan selkeämpiä rahoituksen perusteita sekä joustavampia resursseja erilaisiin paikallisiin olosuhteisiin.

Suurin osa opetuksen järjestäjistä pitää selkeinä valmistavan opetuksen rahoitusperusteita sekä rahoituksen suuruuden määräytymistä ja hakemista. Kokemukset kuitenkin vaihtelevat, koska osa kokee ne epäselviksi. Rahoituksen hakuprosessia haluttaisiin kehittää. Opetuksen järjestäjät toivovat erityisesti, että oppilaiden läsnäolokuukausien, lyhyiden poissaolojen ja lomien merkitseminen olisi yksinkertaisempaa.² Monia tietoja, kuten valmistavaan opetukseen osallistumisen läsnäolokuukausia, pitää kirjata manuaalisesti ja se tehdään usein vasta opetuksen päätettyä⁶. Opetuksen järjestäjistä suurin osa käyttää valmistavaan opetukseen valtionosuuden lisäksi omaa rahoitusta. Vain pieni osa tarjoaa opetusta käyttäen pelkästään valtionosuutta.³

Valmistavan opetuksen muotoa koskevaan päätökseen vaikuttavat käytettävissä olevat henkilöstöresurssit, kuten erityisluokanopettajan tai koulunkäynninohjaajan tunnit. Osa opetuksen järjestäjistä haluaisi järjestää valmistavaa opetusta ryhmämuotoisesti, mutta resurssien takia oppilaita pitää olla riittävä määrä ryhmän muodostamiseksi. Oppilaita integroidaan myös perusopetukseen resurssien vähyyden vuoksi niin nopeasti kuin mahdollista. Valtionosuudet vaikuttavat päätöksiin usealla opetuksen järjestäjällä, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että ryhmämuotoinen valmistava opetus on keskitetty tiettyihin kuntiin.²

Eniten resurssivajetta valmistavassa opetuksessa on sekä opetuksen järjestäjien, rehtoreiden että valmistavan opetuksen opettajien mukaan oppimisen tukeen liittyvissä asioissa. Lisäresurssia tarvitaan oppilaiden riittävästä tuesta huolehtimiseen, tuen tarpeisiin vastaamiseen, opetuskielen opetukseen ja valmistavan opetuksen alkuvaiheen intensiiviseen tukeen. Valmistavan opetuksen opettajat kokevat opettaja- ja ohjaajaresurssin riittämättömäksi, jolloin oppilaiden yksilöllinen tukeminen on vaikeaa. Valmistavan

opetuksen opettajat kaipaavat myös enemmän lisääikää opetuksen suunnitteluun sekä yhteistyöhön oman äidinkielen opetuksen opettajien kanssa.² Opetushenkilöstöstä reilu puolet kokee, että koulussa on riittävästi resursseja esimerkiksi valmistavasta opetuksesta siirtyneiden oppilaiden oppimisen kielelliseen tukemiseen³.

Oman äidinkielen opetuksen suhteen opetuksen järjestäjien mielipiteet valtionavustuksen rahoitusperusteista vaihtelevat jonkin verran. Suurin osa pitää selkeinä rahoituksen hakemista, sen laajuutta ja rahoitusta kokonaisuudessaan. Osa kokee ne epäselviksi. Epäselvyyttä on rahoituksen käyttämisessä oppilaiden S2-opetukseen ja muun opetuksen tukemiseen oppilaan omalla äidinkielellä. Samoin rahoituksen ehtona olevaan laskennalliseen oppilasryhmään sekä sen laskentaperusteisiin ja -ohjeisiin kaivataan selkeyttä ilmoitusten täyttämisen helpottamiseksi. Hakuprosessiin toivotaan myös lisäjoustoa. Oman äidinkielen opetuksen rahoituksesta haluttaisiin korvamerkittyä, jotta se menisi varmasti opetukseen kokonaisuudessaan.² KIEPPI-toimenpideohjelman ohjausryhmä suosittelee niin S2-oppimäärän opetuksen, muun oppimisen tuen ja oman äidinkielen opetuksen rahoituksen selkeytystä (ks. liite 2).

Opetushenkilöstön mielipiteet jakaantuvat oman äidinkielen opetuksen resurssin riittävydestä. He kokevat sitä olevan joko riittävästi, liian vähän tai he eivät ota asiaan kantaa.³ Oman äidinkielen opetuksen kohdalla resurssien riittävyteen suhtaudutaan usein neutraalisti niin oppilaiden tuen, opettajien täydennyskoulutuksen kuin opetushenkilöstön määrään kannalta. Toisaalta näkemykset jakaantuvat: suurta lisäresurssitarvetta on opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen, oppilaiden tuen tarpeiden tukemiseen, monipuolisen pedagogiikan tukemiseen ja opetushenkilöstön väliseen yhteistyöhön.²

Suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen voi saada yleissivistävässä koulutuksessa valtionavustusta yhdelle oppilaalle tai opiskelijalle yhteensä kuuden vuoden ajan. Opetuksen järjestäjillä on jonkin verran epäselvyyttä opetuksen järjestämiseen ja valtionavustuksen perusteista. Sen olemassaolosta tai siihen liittyvistä ehdoista ei olla aina tietoisia. Lisäresurssien tarve nousee esille usealta taholta. Resurssia tarvittaisiin niin opetuksen järjestämiseen kuin laadukkaan opetuksen varmistamiseen tilanteissa, joissa oppilaita tai opiskelijoita on vähän. Joissain kouluissa on jouduttu tekemään valintoja siitä, kenelle opetusta tarjotaan, kuinka paljon tai millä tavalla (ks. lisää alaluku 4.4). Lisäresurssien tarpeen vuoksi olisi tärkeää tarkastella erikseen valtionavustuksen ehtoja tai muuta tuen turvaavaa ratkaisua.³ Toimenpideohjelman ohjausryhmä suosittelee tähän liittyen opetuksen järjestäjien rahoituksessa huomioitavan nykyistä paremmin kouluissa olevien maahanmuuttotasaisten oppilaiden osuuden (ks. liite 2).